

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

PHYSICAL EDUCATION OF ECONOMIC SPECIALTY STUDENTS IN MODERN CONDITIONS

У статті автори пропонують деякі шляхи вирішення проблеми функціонування неспеціальної фізкультурної освіти в сучасних умовах. Проаналізовано сучасні підходи до вирішення зазначеної проблеми. Визначено, що науковці в дослідженнях пропонують упровадження інновацій стосовно засобів, форм занять руховою активністю, змісту навчання студентів, методик, педагогічних умов, за яких буде підвищено ефективність навчального процесу студентів з фізичного виховання.

Дослідження проводилося в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця серед студентів першого та другого курсів груп фізичного і спортивного виховання.

Досліджено ієрархію мотивів студентів, зокрема, за гендерною ознакою, їхні мотиваційно-ціннісне ставлення до сфери рухової активності.

Ієрархія мотивів студентів щодо занять фізичним вихованням і спортом відрізняється за гендерною ознакою. Найбільш значущим мотивом для студентів є зміцнення здоров'я, найменш значущим – досягнення високих спортивних результатів. Більше хлопців хочуть досягти високих спортивних результатів, проте більше дівчат хочуть зміцнити здоров'я, підтримати руховий режим і скорегувати недоліки статури; більше ніж половина досліджуваних має низький рівень ціннісного ставлення до рухової активності.

Розглянуто педагогічні умови, за яких буде функціонувати процес фізичного виховання студентів з урахуванням потреб поліетнічних груп. Представлено кількісний склад (за країнами) іноземних студентів у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця. За результатами дослідження, більшість студентів прибуло з країн Азії та Африки. Розглянуто зміст національних видів спорту (гор) певних країн.

Розглянуті в статті організаційно-педагогічні умови фізичного виховання студентів, на думку авторів, мають сприяти вирішенню зазначеної проблеми.

Ключові слова: студенти, компоненти навчання, мотиви до рухової активності,

фізичне виховання, педагогічні умови, спортивна гра.

In the article the authors suggest some ways to solve the problem of functioning of non-specific physical education in modern conditions. Modern approaches to addressing this problem have been analyzed. It is determined that scientists in their studies propose innovations in terms of tools, forms of physical activity, the content of student learning, methods, pedagogical conditions, under which the efficiency of the educational process of students in physical education will be improved.

The study was conducted at the Semen Kuznets Kharkiv National Economic University among first and second year students of physical and sports education groups.

The hierarchy of students' motives, in particular by gender, their motivational value in the field of motor activity was investigated.

The hierarchy of students' motives for physical education and sports differs by gender. The most important motive for students is the promotion of health, the least important is the achievement of high athletic performance. More boys want to achieve high athletic performance, but more girls want to promote health, maintain movement and correct physique deficiencies; more than half of those surveyed have low levels of value in motor activity.

The pedagogical conditions under which the process of physical education of students with the needs of multiethnic groups will function will be considered. Quantitative composition (by countries) of foreign students at the Semen Kuznets Kharkiv National Economic University is presented. According to the study, the majority of students came from Asia and Africa. The content of national sports (games) of certain countries is considered.

The organizational and pedagogical conditions of physical education of students mentioned in the article should, in our opinion, help to solve the problem of functioning of non-special physical education of students of ZVO in modern conditions.

Key words: students, components of beginning, motives for physical activity, physical education, pedagogical conditions, sports game.

УДК 378.4

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/23-2.11>

Маракушин А.І.,

канд. з фіз. виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Чередніченко А.В.,

старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Бондар Л.В.,

викладач кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Постановка проблеми в загальному вигляді. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалаврів економічних спеціальностей вимагає від здобувачів знати наукові основи сучасної життєдіяльності, засоби фізичного й духовного самовдосконалення, уміти вести і пропагувати здоровий спосіб життя, стимулювати активний стиль поведінки й позитивний світогляд [1, с. 206].

У період реформування вищої освіти постає проблема збереження неспеціальної фізкультурної освіти. На думку фахівців, неспеціальна фізкультурна освіта є основною формою існування

фізичної культури в школах і вищих навчальних закладах нефізкультурного профілю [2, с. 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У наш час проблемі фізичного виховання студентської молоді присвячено багато наукових праць. Автори М.А. Конкіна (2008); А.А. Ільїн, К.А. Марченко, Л.В. Капилевич, К.В. Давлетьярова (2012); А.Н. Козулько (2017) у дослідженнях пропонують упровадження нових форм занять руховою активністю. Є.А. Захаріна (2008); Т.Л. Бойцова, О.Л. Жукова (2010); Т.М. Міхеєва, Г.Б. Холодова (2014) та інші пропонують інновації стосовно

змісту навчання студентів. Педагогічні умови, за яких буде підвищено ефективність навчального процесу студентів з фізичного виховання, визначають автори В.В. Назимок (2012), О.А. Тарасова (2009), В.А. Грушевський (2014), В.С. Пономаренко (2010). Учені А.Н. Туренков, Л.Н. Скотникова (2013) у дослідженнях розглядають можливість упровадження нових методик у навчання студентів. У працях авторів С.В. Романчук (2006), М.А. Конкіна (2008), Е.Н. Коноплева (2008), Е.М. Анохіна (2003) та інших розглядається впровадження інноваційних засобів навчання студентів [3, с. 152].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У наявній науковій літературі ми не знайшли відображення інновацій щодо компонентів навчання в період реформування фізичного виховання в ЗВО, зокрема, для студентів поліетнічних груп, з огляду на те що студентів зазначеної групи в ХНЕУ ім. С. Кузнеця близько 25% від загальної кількості. Отже, ми вважаємо цю проблему актуальною й такою, що потребує подальшого наукового дослідження.

Мета статті – визначення й обґрунтування організаційно-педагогічних умов фізичного виховання студентів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Виклад основного матеріалу. Дослідження мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до занять фізичним вихованням і спортом проводилося в ХНЕУ ім. С. Кузнеця. У дослідженні взяли участь 725 студентів (482 дівчини та 243 юнаки) першого та другого курсів.

Аналізуючи показники рисунка 1, можна зазначити, що ієрархія мотивів щодо занять фізичним вихованням і спортом між хлопцями та дівчатами дещо відрізняється.

Гендерні особливості

Ієрархія мотивів	
Юнаки	Дівчата
1. Зміцнення здоров'я.	1. Зміцнення здоров'я.
2. Підвищення рівня фізичної підготовленості.	2. Отримання задоволення від занять.
3. Отримання задоволення від занять.	3. Підвищення рівня фізичної підготовленості.
4. Досягнення високих спортивних результатів.	4. Корекція недоліків статури.
5. Підтримка рухового режиму.	5. Підтримка рухового режиму.
6. Корекція недоліків статури.	6. Досягнення високих спортивних результатів.

Ми вважаємо, що результати дослідження необхідно враховувати під час організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання.

Аналізуючи дані рисунка 2, можна констатувати, що на формуальному етапі педагогічного дослідження в досить великій кількості респондентів не сформована стійка мотивація до занять фізичним вихованням і спортом, про що свідчить відсоток опитуваних. Треба зазначити, що менше ніж половина опитаних студентів (36,4%) займається регулярно. Це свідчить про те, що під час планування власного часу вони не відводять на них певну його кількість. Можна заявляти про низький рівень ціннісного ставлення до сфери фізичної активності. На нашу думку, залишається актуальним питання формування мотивації до регулярних занять.

Кафедрою фізичного виховання та спорту розроблено, обґрунтовано й упроваджено організаційно-педагогічні умови фізичного виховання студентів (абітурієнтів), де визначено таке:

- Зміст роботи.
- Кількість часу, що відведено на реалізацію змісту.

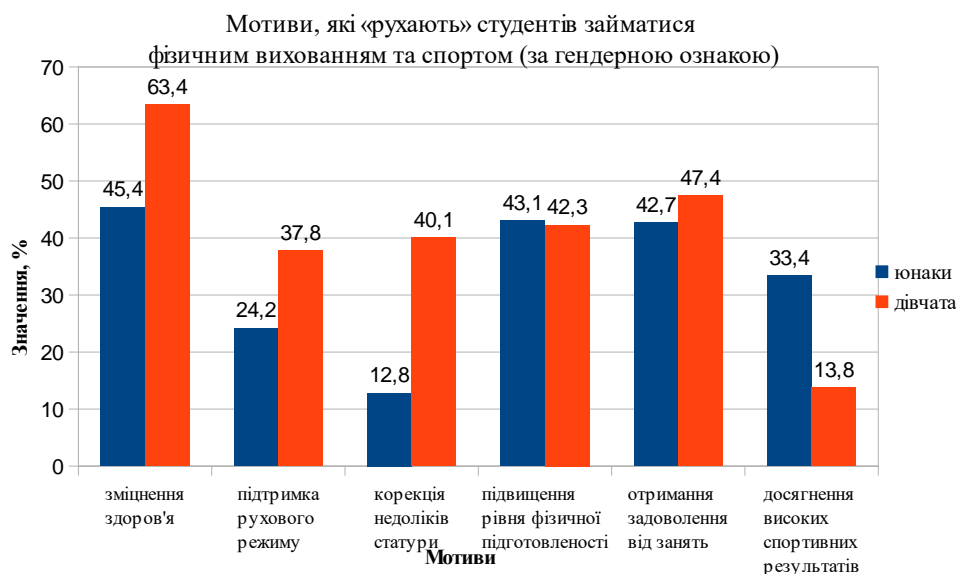

Рис. 1. Результати оцінювання мотивів студентів до рухової активності

- Форми впровадження педагогічних умов.
- Методи, які застосовувалися в роботі.
- Термін виконання.
- Місце реалізації педагогічних умов.
- Відповідальні за виконання змісту роботи.

Ми вважаємо, що ці педагогічні умови повинні сформувати в студентів саме внутрішню змістову мотивацію до рухової активності (тобто до самого процесу та результатів навчання), а не зовнішню (примус, адміністративний тиск, страх до покарання тощо). Також разом із педагогічними заходами має проводитися постійна пропаганда фізичного виховання та спорту на території університету й гуртожитків, а також у приміщенні приймальної комісії; використовуватися інформаційно-комунікаційні засоби (сайти університету й персональні навчальні тощо) [1, с. 209].

Етнічні потреби, особливості, зумовлені регіоном проживання, сприяють формуванню в студентів потреби до фізичного виховання, що ґрунтується на толерантності в особистісно-орієнтованому навчанні. Своєчасне й правильне виявлення етнічних особливостей формування мотиваційних цінностей до значущості засобів фізичної культури дає змогу скоординувати процес удосконалення потенційних як інтелектуальних, так і фізичних можливостей молоді [4, с. 53].

Автор [5, с. 22] вважає, що програма з фізичного виховання для іноземних студентів повинна мати інноваційний, пристосувальний характер і враховувати всі сигнально значущі компоненти попереднього етносередовища, відповідно до яких здійснювався вплив певних фізичних вправ, національних рухливих ігор, тобто рухова активність повинна будуватися на принципах сенсорної конвергенції.

Нами проведено кількісний аналіз контингенту іноземних студентів за країнами в ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Аналізуючи дані, наведені на рисунку 3, варто зауважити, що більшість студентів прибула з країн Азії, а також Африки.

З огляду на наявний план проведення заходів з міжнародної діяльності в ХНЕУ ім. С. Кузнеця, який не враховував попереднє етносередовище студентів, розроблено й обґрунтовано програму проведення змагань з національних видів спорту й рухливих ігор найбільш представленого контингенту країн, визначено їх зміст і педагогічні умови впровадження.

Дослідниками застосовано метод *опитування*, яке проводилося у формі круглого столу. У ході опитування уточнювалися правила національних видів спорту, методика їх проведення, контингент, матеріальні ресурси та значення цих ігор для цієї категорії студентів.

Таблиця 2

Особливості національних видів спорту (ігор) певних країн

№ з/п	Вид спорту (гра)	Країна походження	Особливості виду спорту (гри)
1	<i>Чилінг-агач</i>	Азербайджан	У гру грають за допомогою кілочка й біти. Це прототип британського крикету та американського бейсболу.
2	<i>Нарди (триктрак)</i>		Гра проходить на дерев'яних дошках або на каменях із пронумерованими гральними кістками
3	<i>Боротьба на поясах</i>	Туркменістан та Узбекистан	Спортсмени проводять прийоми із захопленням за пояс, щоб звалити суперника. Головна мета борців (жінок і чоловіків) у боротьбі на поясах – повалити суперника на спину (чиста перемога).
4	<i>Такрав</i>	В'єтнам, Лаос, Таїланд, Бірма, Камбоджа	Гра за правилами нагадує волейбол, у який грають ногами.
5	<i>Кім-ке («золотий півень»)</i>	В'єтнам	Оригінальний в'єтнамський стиль рукопашного бою. Характерні стрибки з ударами ногами, помилкові випадки, усіякі хитрощі.
6	<i>Крикет</i>	Країни експансії Британської імперії	Командна гра з м'ячем і битою. Крикетний матч передбачає змагання двох команд, кожна з яких представлена одинадцятьма спортсменами. Гра проходить на трав'яному полі, що має форму еліпса.
7	<i>Дамбі</i>	Західна Африка	Форма боксу з елементами боротьби Кокава, пов'язана з народом Хауса.
8	<i>Абула</i>	Африка	Гра дуже близька до волейболу. У кожній команді вісім гравців. В абулу грають дерев'яним м'ячем.
9	<i>Сенегальська боротьба</i>	Сенегал, Гамбія	Сенегальська форма традиційно допускає удари руками, єдина з країн Західної традиції.
10	<i>Нзанго</i>	Конго	Це гра, у яку грають в основному жінки для розваги, являє собою суміш танцю, співу, гімнастики та хореографії. Дві команди з одинадцяти гравців змагаються протягом 50 хвилин. Вони стоять у два ряди один навпроти одного на відстані 2 метри. Мета гри – максимально точно відтворити танцювальні рухи противника. Гра проходить у супроводі пісень і плескань у долоні.

Як ви відноситеся до занять фізичним вихованням та спортом?
кількість, %

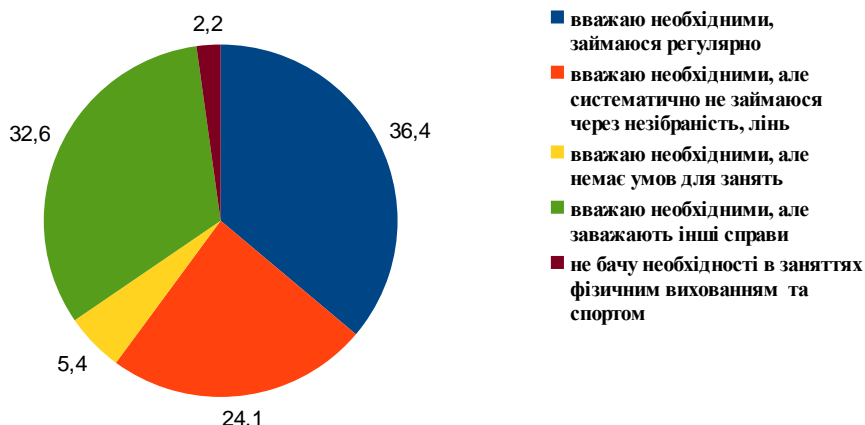

Рис. 2. Результати оцінювання ціннісного ставлення студентів до рухової активності

Іноземний контингент, кількість (за країнами)

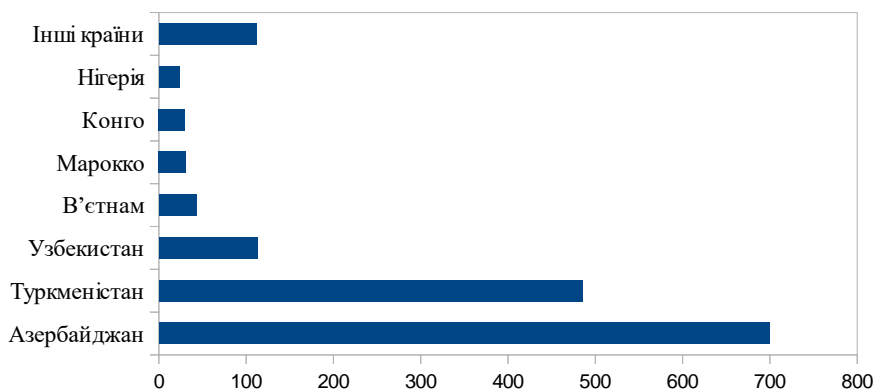

Рис. 3. Розподіл іноземних студентів у ХНЕУ ім. С. Кузнеця за країнами

Висновки. У наявній науковій літературі авторами не знайдено відображення інновацій щодо компонентів навчання в період реформування фізичного виховання в ЗВО (зокрема, для студентів поліетнічних груп).

Ієрархія мотивів студентів щодо занять фізичним вихованням і спортом відрізняється за гендерною ознакою. Доведено, що найбільш значущим мотивом для студентів є зміцнення здоров'я, найменш значущим – досягнення високих спортивних результатів. Більше хлопців хочуть досягти високих спортивних результатів, проте більше дівчат хочуть зміцнити здоров'я, підтримати руховий режим і скорегувати недоліки статури.

Більше ніж половина досліджуваних студентів (63,6%) має низький рівень ціннісного ставлення до рухової активності.

Кількісний аналіз контингенту іноземних студентів за країнами в ХНЕУ ім. С. Кузнеця пока-

зав, що більшість студентів прибуло з країн Азії, а також Африки.

Зазначені в статті організаційно-педагогічні умови фізичного виховання студентів (абітурієнтів), на нашу думку, мають сприяти вирішенню проблеми функціонування неспеціальної фізкультурної освіти студентської молоді ЗВО в сучасних умовах.

Перспективи подальших досліджень становить аналіз результатів упровадження зазначених організаційно-педагогічних умов.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Чередніченко А.В. Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 20 травня 2016 р.). Харків : ХДАФК, 2016. 228 с. URL: <http://hdfk.kharkov.ua/ua/materiali-internet-konferentsiji-2016> (дата звернення: 22.03.2020).

2. Томенко О.А. Неспеціальна фізкультурна освіта учнівської молоді: теорія і методологія : монографія. Суми : МагДен, 2012. 276 с.

3. Маракушин А.І., Чередніченко А.В. Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення. *Збірник наукових праць*. Харків : ХДАФК, 2018. 283 с. С. 152. URL: <http://hdafk.kharkov.ua/ua/naukova-robota/naukovo-teoretichnividannya/aktualni-problemi-fizichnogo-vikhovannya-riznikh-verstv-naselennya> (дата звернення: 22.03.2020).

4. Бардамов Г.Б. Управление индивидуализацией подготовки спортсменов-борцов вольного стиля. *Теория и практика физической культуры*. 2008. № 3. С. 52–54.

5. Грузевський В.О. Целесообразность использования инновационных технологий в формировании личностно-ориентированной мотивации студентов к физическому воспитанию. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. 2014. № 3. С. 28–30.